

Archeologienota Eke Kortebosstraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

8-6-2017

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Eke Kortebosstraat, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog. Het terrein bevindt zich ter hoogte van de kruising van de Kortebosstraat met de Weefstraat te Eke (provincie Oost-Vlaanderen, deelgemeente van Nazareth), meerbepaald ten noordwesten van het kruispunt. Het plangebied, 5702m² groot, is momenteel in gebruik als landbouwgrond. Het plangebied wordt verkaveld, waarbij er 12 halfopen bebouwingen worden gecreëerd. Er wordt geen nieuwe wegenis voorzien. Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief over het volledige plangebied bedreigd wordt door de werken: de voorafgaande grondwerken (terrein bouwrijp maken, verwijderen bomen, dichten greppel), het optrekken van de woningen, het aanleggen van nutsvoorzieningen en -leidingen en het inrichten van de tuinzones is nefast voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij alle relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Sinds de oudste beschikbare en betrouwbare kaart, de Ferrariskaart uit ca. 1777, wordt het plangebied aangeduid als landbouwgrond, gelegen binnen een landelijke omgeving met verspreide bebouwing. Dit is tot op heden zo gebleven. Het plangebied lijkt de laatste 250 jaar geen diepgaande verstoring te hebben gekend. Er zijn dus geen redenen om aan te nemen dat eventuele archeologische niveaus niet bewaard zullen zijn. Ook het stratenpatroon is de laatste 250 jaar niet wezenlijk veranderd. Hoe de site er uitzag voor 1777 kon niet achterhaald worden. De bodemgesteldheid (matig droge zandgronden) en de topografische ligging (op een licht hellend terrein, nabij en hoger gelegen dan de meersen langsheen de Schelde) kunnen in het verleden aantrekkingspolen geweest zijn voor menselijke aanwezigheid (bewoning, ambachten, begraving). De directe regio van het plangebied is tamelijk rijk aan archeologische indicatoren. Het betreffen voornamelijk losse vondsten uit de steentijden en middeleeuwse periode, aangetroffen bij veldprospectie. Belangrijker is echter dat een deel van het plangebied is aangeduid als behorend tot een voormalige site met walgracht.

Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een eerder hoge archeologische verwachting heeft: mogelijk bevindt er zich op deze locatie een voormalige site met walgracht, daarnaast is een andere site uit de middeleeuwen en/of de Romeinse periode/metaaltijden, gezien de landschappelijke ligging en bodemgesteldheid, zeker niet uit te sluiten. Er hebben geen gekende diepgaande verstoringen plaatsgevonden op de site. Veldprospecties hebben in de nabije omgeving een aantal vondsten uit de steentijden opgeleverd, maar dit gaat over verspreide vondsten die geen *in situ* bewaarde steentijdsite garanderen. Er zijn geen aanwijzingen voor begraven horizonten op het plangebied, waardoor er geen specifieke verwachting is voor een goedbewaarde steentijdsite. Gezien de aard van de site en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk. Ook naar kosten-batenanalyses is deze onderzoeksmethode te prefereren. Andere vooronderzoeken (geofysisch, boringen, oppervlakteprospecties en metaaldetectie) zijn niet zinvol en dienen bijgevolg niet uitgevoerd te worden. Dit sleuvenonderzoek dient in uitgesteld traject te gebeuren, aangezien de gronden momenteel nog verpacht worden en pas na het

verkrijgen van de verkavelingsvergunning ter beschikking zijn voor onderzoek. Daarnaast wordt de verkaveling ontwikkeld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning, wat nog helemaal niet zeker is.

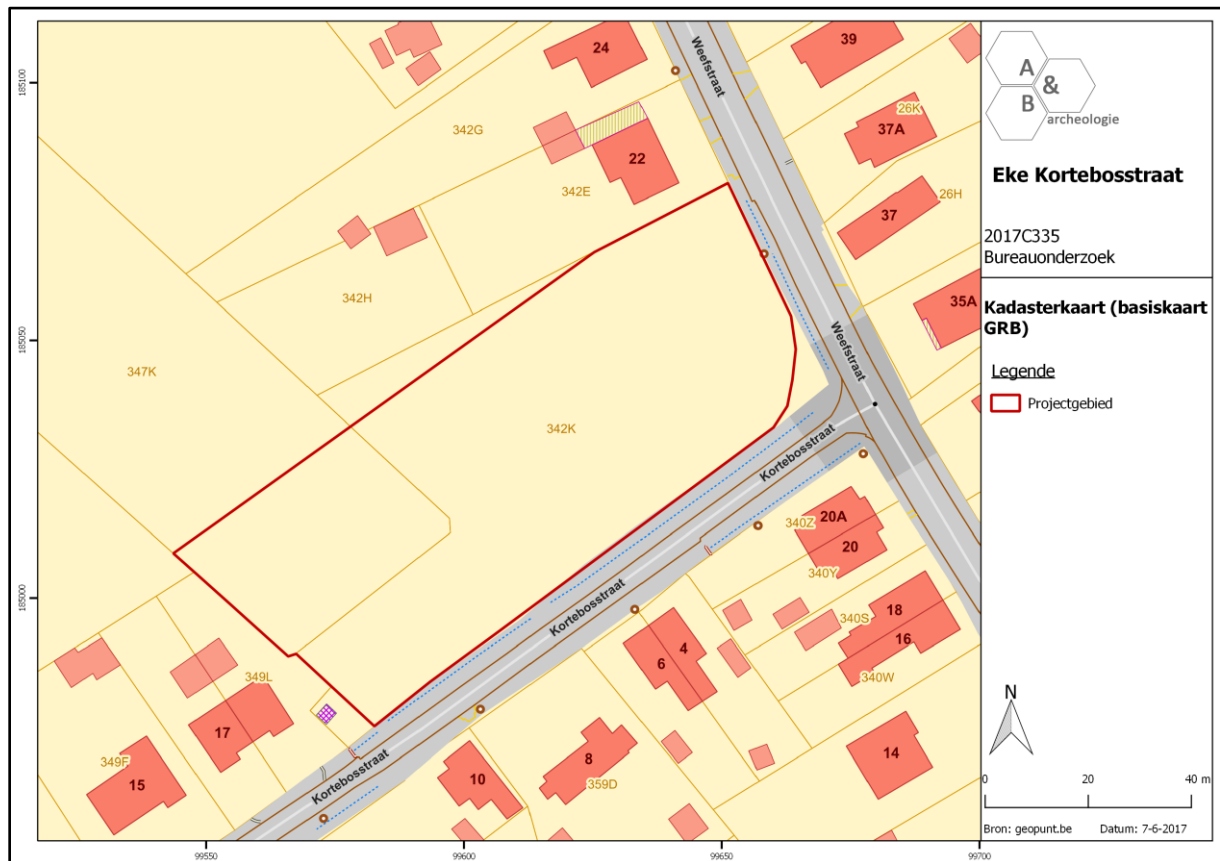
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Eke Kortebosstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 99 539 en Y: 184 975; X: 99 664 en Y: 185 081

Kadastergegevens: Eke (Nazareth), afdeling 2, sectie A, perceel nrs. 342k (partim), 347k (partim)

Het plangebied is 5702m² groot.



Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied, dat volledig in aanmerking komt voor verder vooronderzoek (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Is er een site met walgracht aanwezig, zoals aangeduid op de CAI?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om deze site te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op figuur 2. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Op het terrein zijn nog enkele bomen aanwezig, alsook een ondiepe perceelsgreppel. Het is niet noodzakelijk dat voorafgaand het sleuvenonderzoek de bomen gerooid worden. Indien dit toch zou gebeuren, dan is het van belang dat er een deel van de stronken blijft zitten, en dat bvb. niet het wortelgestel wordt uitgefreesd of uitgegraven. Dit kan namelijk nefast zijn voor het archeologisch bodemarchief.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en NW-ZO georiënteerd. Op die manier is er het meest kans om bewoning uit oudere perioden aan te snijden, bovendien komen de sleuven daarmee dwars op de aanwezige helling te liggen. Daarnaast worden extra volg-, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen.

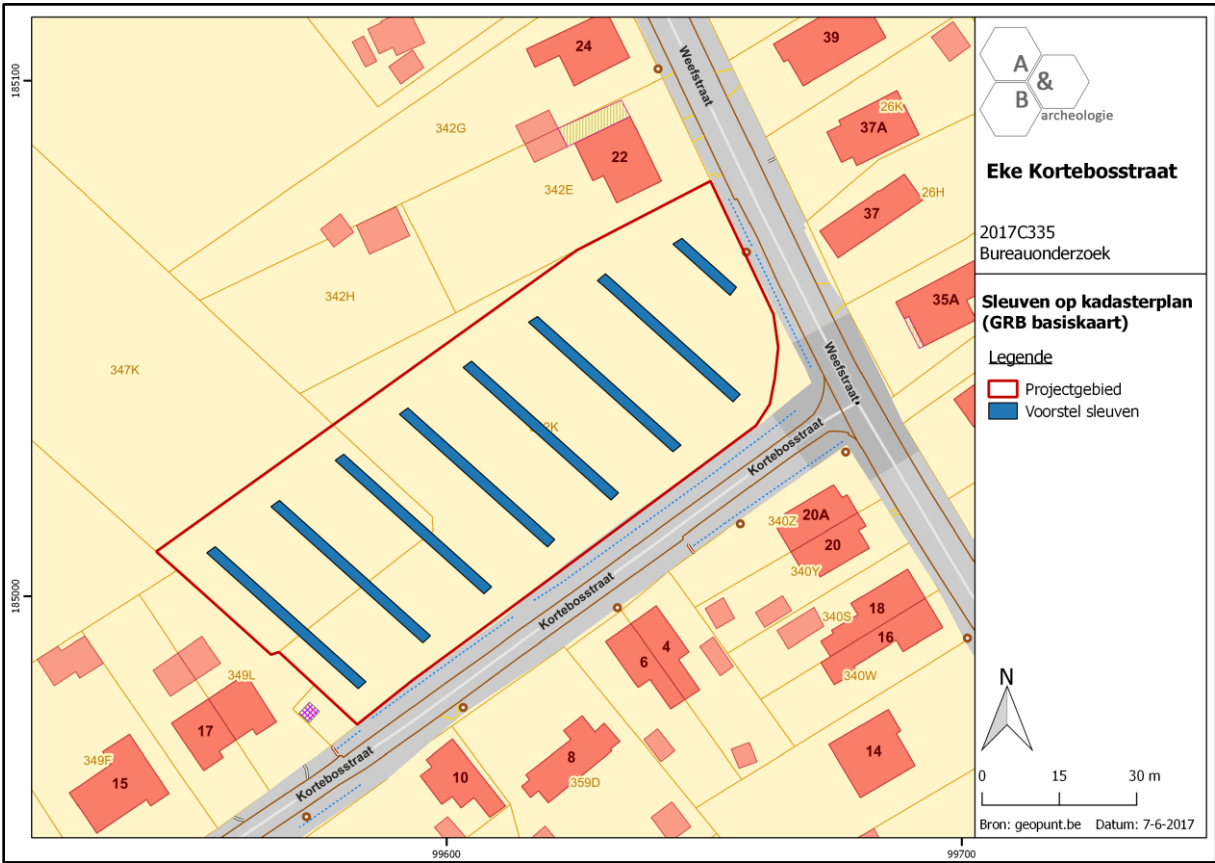
Er wordt 10%, oftewel ca. 570m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 142,5m², door middel van volg-, dwarssleuven of kijkvensters. De ligging van deze bijkomende 2,5% is vrij te bepalen door de erkende archeoloog die het proefsleuvenonderzoek uitvoert. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost. Er wordt in totaal 712,5m² oftewel 12,5% van het plangebied onderzocht.

Indien er effectief een site met walgracht wordt aangetroffen, dan is het noodzakelijk om een goed ruimtelijk inzicht te krijgen hierop. Op dat moment moeten volgende zaken in acht genomen worden:

- 1) Minstens op 1 plek wordt de opbouw van de walgracht volledig gedocumenteerd. Dit kan door het plaatsen van een dwarse coupe erop in de sleuf (afhankelijk van de diepte van de gracht zal het eventueel nodig zijn om de sleuf te verbreden om in veilige omstandigheden te kunnen werken) of door het plaatsen van grondboringen eens de gracht wordt aangesneden in de sleuf.
- 2) De volg-, dwarssleuven of kijkvensters dienen ondermeer ingezet te worden om zowel de grachten als het centrale wooneiland in kaart te brengen en te evalueren. Het is namelijk mogelijk dat het voorgestelde sleuvenplan op dat moment niet toereikend zal zijn.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo’n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.



Figuur 2 Projectie van de sleuven op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 100 werkdagen ervaring met onderzoek op zandgronden.
- Het team moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek in zandgronden.
- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met ervaring met onderzoek van meerperiodesites.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.